

2024-2025 Eđitim-Öđretim Yılı

MÜHENDİSLİK ETİğİ

10.HAFTA

Çıkar Çatışması

ÖđR. GÖR. KORAY ÇOŞKUN

Evrensel Etik İlkeleri

- Adalet
- Hukukun üstünlüğü
- Doğruluk ve Dürüstlük
- Eşitlik
- Tarafsızlık
- Sorumluluk
- İnsan hakları
- Hoşgörü
- Saygı
- Demokrasi
- Hak ve Özgürlükler
- Emegin hakkı
- Tutumluluk

“Ethics is knowing what we had to do.”
(Socrates)

MESLEK ETİĞİ

Mesleki Etik İlkeleri

- Doğruluk
- Yasallık (Hukuka Saygı)
- Yeterlik (Liyakat)
- Güvenilirlik
- Mesleğe Bağlılık
- Dürüstlük
- Toplumsal ve mesleki sorumluluk
- Tarafsızlık

MESLEK ETİĞİ

Mesleki Etik Dışı Davranışlar

- Ayrımcılık
- Kayırma
- Rüşvet
- Psikolojik Yıldıрма (Mobbing)
- Görevde İhmal
- Sömürü (İstismar)
- Bencillik
- Yolsuzluk
- Şiddet-Baskı-Saldırganlık
- İş İlişkilerine Politika Karıştırma
- Hakaret ve Küfür
- Bedensel ve Cinsel İstismar
- Görev ve Yetkinin Kötüye Kullanımı
- Dedikodu
- Zimmet

BİR DAVRANIŞIN ETİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Karmaşık ve şaşırtıcı olasılıklar arasında karar vermek gerektiğinde etik dışı davranışlardan kaçınmak için, yapılacak etik testler yararlı olmaktadır. Bu amaçla bir çalışan, belli bir konuda karar vermeden önce aşağıdaki altı soruya yanıt vermelidir.

- 1. Bu doğru mu ?**
- 2. Bu adil mi?**
- 3. Eğer birisi zarar göreceyse bu kim ?**
- 4. Eğer verdiğiniz karar gazetelerin birinci sayfasında yer alsaydı kendinizi rahat hisseder miydiniz ?**
- 5. Aileniz, çocuğunuz ya da akrabalarınıza bunu söyler miydiniz ?**
- 6. Olay nasıl kokuyor ?**

ÇIKAR ÇATIŞMASI (Conflict of Interest)

- Çalıştığı veya danışmanlık yaptığı kurum veya kişiler adına vereceği kararların, kişisel menfaatleriyle çakışması durumudur.

ÇIKAR ÇATIŞMASI (Conflict of Interest)

► Çıkar çatışması \neq Yolsuzluk

- Etik mevzuatında **etik dışı davranış** olarak görülen ve gerekli şekilde **tedbir** alınmadığında, **usulsüzlüğe, yolsuzluğa kapı aralayan** bir kavram da **çıkar çatışması**dır.
- Çıkar çatışması durumunda, **kişisel menfaat ile kamu menfaati karşı karşıya gelmektedir**. İki menfaat çakışmaktadır. Kamu görevlileri, çıkar çatışmasında şahsi sorumluluğa sahiptir ve çıkar çatışmasının doğabileceği durumu genellikle şahsen bilen kişiler oldukları için, herhangi bir potansiyel ya da gerçek çıkar çatışması konusunda dikkatli davranmak zorundadır.
- Ayrıca çıkar çatışmasından kaçınmak için gerekli adımları atar, çıkar çatışmasının farkına varır varmaz, durumu üstlerine bildirir ve çıkar çatışması kapsamına giren menfaatlardan kendilerini uzak tutarlar.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

- Çıkar çatışması genel olarak “siyasetçiler de dahil olmak üzere güven duyulması gereken bir konumda bulunan herhangi bir kimsenin göreviyle ilgili çıkar (kamu yararı) ile kişisel çıkarı arasındaki çatışma durumudur.
- Çıkar çatışmasının bulunduğu durumlarda, yolsuzluk veya yozlaşma “ihtimal”i bulunmaktadır.
- Böyle bir durumda yolsuzluk yapılması ihtimali yüksektir; ancak bu ihtimal yolsuzluk yapıldığı anlamına gelmemektedir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Çıkar Çatışması neden önemli?

- Görevi tarafsız ve objektif şekilde yerine getirmeyi etkileme “ihtimal”i var.
- Etkilemese bile dışarıdan bakanlarca etkiliyormuş gibi algılanması söz konusu.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

ÇIKAR ÇATIŞMASI TÜRLERİ

Gerçek çıkar çatışması	Algılanan çıkar çatışması	Potansiyel çıkar çatışması
Bir kamu görevlisi görevini yerine getirirken <i>özel çıkarlarının etkisinde kalacağı bir konumdadır.</i>	Bir kamu görevlisi görevini yerine getirirken <i>özel çıkarlarının etkisinde kalacağı bir konumda görünür.</i>	Bir kamu görevlisi <i>ileride</i> görevini yerine getirirken <i>özel çıkarlarının etkisinde kalacağı bir konumdadır.</i>

Kaynak: ICAC, *Managing Conflict of Interest in the Public Sector* (Kamu Sektöründe Çıkar Çatışmasının Yönetimi), Kasım 2004.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

Çıkar çatışması; kamu görevlilerinin görevlerini tarafsız ve objektif şekilde icra etmelerini etkileyen ya da etkiliyormuş gibi gözüken ve kendilerine, yakınlarına, arkadaşlarına ya da ilişkide bulunduğu kişi ya da kuruluşlara sağlanan her türlü menfaati ve onlarla ilgili mali ya da diğer yükümlülükleri ve benzeri şahsi çıkarlara sahip olmaları halini ifade eder. **(Yönetmelik, md.13)**

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

Kamu görevlileri, çıkar çatışmasında şahsi sorumluluğa sahiptir ve çıkar çatışmasının doğabileceği durumu genellikle şahsen bilen kişiler oldukları için, herhangi bir potansiyel ya da gerçek çıkar çatışması konusunda dikkatli davranır, çıkar çatışmasından kaçınmak için gerekli adımları atar, çıkar çatışmasının farkına varır varmaz durumu üstlerine bildirir ve çıkar çatışması kapsamına giren menfaatlerden kendilerini uzak tutarlar. **(Yönetmelik, md.13)**

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Kamuda Çıkar Çatışması Örnekleri:

1. Bir kişinin kamu görevine atanması
2. Kurumdan ayrıldıktan sonra kurumla iş yapma (Revolving Door)
3. İkinci iş
4. Hediye Kabul etme
5. Özel Çıkar – Kamu Çıkarı
6. Görevin özel çıkar sağlama amacıyla kullanılması
7. Yasa dışı nüfuz kullanma – Kanunsuz emir

<https://cdniys.tarimorman.gov.tr/api/File/GetFile/425/Konulcerik/729/1077/DosyaGaleri/etik-davranis-ilkeleri.pdf>

Kamuda Hediye Kabul Etme

Alınabilecek hediyeler:

- Görev yapılan kuruma katkı anlamına gelen, kurum hizmetlerinin hukuka uygun yürütülmesini etkilemeyecek olan ve kamu hizmetine tahsis edilmek, kurumun demirbaş listesine kaydedilmek ve kamuoyuna açıklanmak koşuluyla alınanlar (makam aracı ve belli bir kamu görevlisinin hizmetine tahsis edilmek üzere alınan diğer hediyeler hariç) ile kurum ve kuruluşlara yapılan bağışlar,
- Kitap, dergi, makale, kaset, takvim, cd vb.,
- Halka açık yarışmalarda, kampanyalarda veya etkinliklerde kazanılan ödül veya hediyeler,
- Herkese açık konferans, sempozyum, forum, panel, yemek, resepsiyon veya buna benzer etkinliklerde verilen hatıra niteliğindeki hediyeler,
- Tanıtım amacına yönelik, herkese dağıtılan ve sembolik değeri bulunan reklam ve el sanatları ürünleri,
- Finans kurumlarından piyasa koşullarına göre alınan krediler.
(Yönetmelik, md. 15)

Kamuda Hediye Kabul Etme

Alınması yasak hediyeler:

Görev yapılan kurumla iş, hizmet veya çıkar ilişkisi içinde bulunanlardan alınan karşılama, veda ve kutlama hediyeleri, burs, seyahat, ücretsiz konaklama ve hediye çekleri,

Taşınır veya taşınmaz mal veya hizmet satın alırken, satarken veya kiralarken piyasa fiyatına göre makul olmayan bedeller üzerinden yapılan işlemler,

Hizmetten yararlananların vereceği her türlü eşya, giysi, takı veya gıda türü hediyeler,

Görev yapılan kurumla iş veya hizmet ilişkisi içinde olanlardan alınan borç ve krediler. **(Yönetmelik, md. 15)**

TEŞEKKÜRLER...

